

Ольга Бондаренко, Наталія Зеленкова

ПРОБЛЕМНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ЇХ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Нині перспективи розвитку української держави вимагають випереджувального оновлення завдань і змісту вищої освіти, з тим, щоб вона змогла стати гідним членом європейської освітньої спільноти. Модернізація вищої школи повинна задовольнити соціальну потребу в якісній освіті, а тому питання вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців, формування їх готовності до майбутньої діяльності, набуває особливої гостроти. Окрема увага має бути приділена теоретико-методологічним підходам, зокрема, проблемному, реалізація якого у навчальному процесі ВНЗ сприятиме розв'язанню актуальних освітніх завдань.

Окремі аспекти досліджуваної проблеми знайшли відображення в наукових працях, присвячених професійній підготовці, яка завжди була в центрі уваги науковців. Так, закономірності та принципи професійного становлення майбутнього фахівця розкрито в працях Б. Ананьєва, Ф. Гоноболіна, О. Ковальова та ін. Проблема готовності особистості до будь-якого виду діяльності також досить широко представлена в науковій літературі і розглядалася такими науковцями як О. Дубасенюк, М. Дьяченко, Л. Кандибович, О. Мороз, В. Сластьонін та ін. Теоретичні засади проблемного підходу знайшли відображення в наукових працях І. Лернера, М. Махмутова, М. Скаткіна, А. Фурмана та ін.

Мета публікації полягає у розкритті сутності проблемного підходу у підготовці майбутніх фахівців.

Формування готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності неможливе без перетворення навчання в активний розумовий процес, тому моделювання проблемних ситуацій у навчальному процесі ВНЗ є однією з необхідних умов, яка стимулює формування означеної готовності.

Навчальний процес буде позитивно впливати на формування готовності

майбутніх фахівців до професійної діяльності, якщо в ньому будуть використовуватися засоби, які активізують самостійний рух думки й увесь розумовий процес майбутніх фахівців. Задача викладача ВНЗ полягає в тому, щоб будувати процес засвоєння знань у відповідності до закономірностей мислення. Знання й способи рішення навчальних завдань можуть стати засобами руху думки, якщо на заняттях будуть створенні умови для *власної роботи* думки студентів. Таким засобом може бути проблемна ситуація, ядром якої є внутрішня проблемна ситуація студента. Внутрішню проблемну ситуацію А. Фурман визначає як «сукупність внутрішніх умов розвитку пошукових продуктивних процесів мислення майбутнього вчителя, яка характеризується єдністю актуалізованих пізнавальних процесів та особистісних структур, спрямованих на відкриття ним суб'єктивно нового знання чи способу дії» [2, с. 54].

Проблемна ситуація активізує діяльний стан мозку, зумовлює прогресивні зміни в розумовому та особистісному розвитку студентів. Вона виникає як пізнавальне утруднення, непорозуміння, спантеличення, які стимулюють пізнавальну потребу майбутнього вчителя. Остання, зумовлюючи пошукову активність студента, конкретизується через пізнавальний мотив, який «упредметнює у вигляді проблеми й наближаючи момент гіпотетичного відкриття ним суб'єктивно нового знання, стимулює ситуативне визрівання особистісної мети учіння, постановку конкретних завдань і визначення планів найближчих навчальних дій» [2, с. 55], допомагає студенту усвідомити актуальні питання, що розкривають сутність професійних проблем, їх закономірності, шляхи й способи рішення.

Проблема, що виникла на основі власної розумової діяльності студента, має велику спонукальну силу, що надає їй особистісного смислу – знання перетворюються на цінності, а це своєю чергою позитивно впливає на формування складників готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності.

Створення проблемних ситуацій у процесі формування означеної готовності можливе: при зіткненні майбутніх фахівців з професійними

проблемами, які потребують теоретичного пояснення; під час організації практичної професійної діяльності; під час спонукання студентів до аналізу життєвих явищ, які приводять їх до зіткнення з попередніми життєвими уявленнями й досвідом; під час формулювання гіпотез; при спонуканні студентів до порівняння, зіставлення й протиставлення; під час узагальнення нових фактів; під час виконання завдань дослідницького характеру та творчих проектів. За основу була взята класифікація дидактичних критеріїв проблемних ситуацій, розроблена М. Махмутовим [1, с. 92–102].

Засобом реалізації активного розумового процесу при проблемному засвоєнні навчальної інформації є завдання, які містять пізнавально-сміслові суперечності та примушують задуматися над проблемами професійного характеру, що не мають усвідомленого рішення.

Шляхом постановки проблемних питань, доведення власних поглядів і критичного сприйняття чужої точки зору порушується принцип визначеності, який, домінуючи в традиційній практиці навчання, не стимулює формування емоційно-вольового складника готовності студентів до професійної діяльності. Емоційна реакція на відтворення готових знань не викликає радості пізнання, задоволеності від навчання. Справжнє задоволення студенти переживають лише в тому випадку, якщо на навчальних заняттях їм надається можливість висловити власну думку, прийняти відповідальне рішення, дати оцінку різним точкам зору. Для активізації емоційно-вольових зусиль доцільно на навчальних заняттях моделювати проблемні ситуації, використовувати ділові ігри, залучати майбутніх фахівців до проектної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Махмутов М. И. Организация проблемного обучения в школе : кн. для учит. / Мирза Исмаилович Махмутов. – М. : Просвещение, 1977. – 240 с.
2. Фурман А. В. Теорія навчальних проблемних ситуацій: психолого-дидактичний аспект / Анатолій Васильович Фурман. – Т.: Астон, 2007. – 164 с.